

Vrijetijdsaanbod Zeeland

Rapportage februari 2026

**KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME**

Colofon

© 2026, HZ Kenniscentrum Kusttoerisme

Deze rapportage is samengesteld door HZ Kenniscentrum Kusttoerisme, mogelijk gemaakt door Provincie Zeeland.

Deze publicatie is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld, maar het is altijd mogelijk dat bepaalde informatie niet (meer) klopt. Waar bekend zijn de bronnen vermeld. Alle teksten en gegevens in deze uitgave mogen vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden, mits met bronvermelding van HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. Voor beeldmateriaal moet ook de naam van de fotograaf worden vermeld, op deze wijze: © Naam Fotograaf.

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme
p/a HZ University of Applied Sciences
Postbus 364
4380 AJ Vlissingen
Telephone: 0118 - 489 885
E-mail: kenniscentrumtoerisme@hz.nl
Website: www.kenniscentrumtoerisme.nl

Onderzoeksteam

Sietske van Surksum
Marloes de Vries
Sasja Vermeulen
Diana Korteweg Maris

Fotografie

Cover: www.beeldbank.zeeland.nl, Marcelle Davidse
Achterzijde: www.beeldbank.zeeland.nl, Reno Maenhout

Grafische vormgeving

Kees Hoendervangers, www.dtp-plus.nl

Inhoud

Inleiding	4
Omvang vrijetijdsaanbod Zeeland	5
Spreiding van het vrijetijdsaanbod	7
Aantrekkingskracht	18
Match met de vraag	22
SWOT-analyse: conclusie	24
Bijlage A: Afbakening, definties en databronnen	26
Bijlage B: Dataverzamelingmethode	29
Bijlage C: Leefstijlvinder	31
Bronnen	32

INLEIDING

Zeeland biedt een rijk en veelzijdig vrijetijdsaanbod: van stranden, natuurgebieden en wandel- en fietsroutes tot musea, horeca, attracties en waterrecreatie. Maar hoe groot is dat aanbod eigenlijk? Waar is het geconcentreerd, waar liggen kansen en witte vlekken, en in hoeverre sluit het aan bij wat inwoners en bezoekers zoeken? In dit rapport wordt er antwoord gegeven op bovenstaande vragen.

Vanaf 2021 ontwikkelde KCKT de Database Vrijetijdsaanbod Zeeland. Het doel van deze database, gefinancierd door de Provincie Zeeland, is om beter inzicht te krijgen in de aard, spreiding en omvang van het Zeeuwse, toeristisch-recreatief relevante, vrijetijdsaanbod. Inzicht in dit vrijetijdsaanbod kan onder andere helpen om eventuele toeristisch-recreatieve druk in relatie tot regionale draagkracht in beeld te brengen. Ook biedt een dergelijke database inzicht in de (beoogde) diversiteit van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod en helpt het bij de ontwikkeling en beoordeling van nieuwe initiatieven.

In de afgelopen jaren is de database doorontwikkeld. De laatste actualisatie heeft in 2025 plaatsgevonden. Data over het Zeeuwse vrijetijdsaanbod is verzameld op basis van een aantal landelijke bronnen, zoals bijvoorbeeld het Handelsregister van de Kamer van Koophandel én verschillende

openbare kaartlagen via het Nationaal Georegister. Bovendien zijn er eigen inventarisaties en onderzoeken uitgevoerd om de beschikbare data aan te vullen. Deze rapportage omvat informatie over onder andere de afbakening, dataverzameling, gebruikte bronnen en de belangrijkste resultaten en baseert zich op de data na actualisatie begin 2025.

In bijlage A is de afbakening voor de gebruikte categorieën en definities te vinden. De Database Vrijetijdsaanbod Zeeland is hiervoor gebruikt als leidraad. Daarnaast zijn de vrijetijdsactiviteiten uit het Vrijetijdsonderzoek 2022/2023 van NBTC meegenomen om het vrijetijdsaanbod zo volledig mogelijk in kaart te brengen. Tijdens de inventarisatie is steeds beoordeeld of de gekozen aanpak de categorieën voldoende weerspiegelde.

In deze rapportage bieden we, waar mogelijk, ook inzicht in de spreiding van het verblijfsaanbod. Bij de beoordeling op spreiding van het vrijetijdsaanbod is gebruikt gemaakt van een spreidingscore. Deze score is een subjectieve inschatting. De score is tot stand gekomen op basis van een combinatie van de beschikbare data en inhoudelijke kennis van de onderzoekers van het Kenniscentrum Kusttoerisme. Er is daarbij gekeken naar de ruimtelijke verdeling van het aanbod in de provincie. De spreidingscore moet dan ook worden gelezen als hulpmiddel om patronen zichtbaar te maken en niet als een objectief resultaat.

OMVANG VRIJETIJD SAANBOD ZEELAND

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van de inventarisatie van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod gebundeld en weergegeven. Zo wordt voor elke in kaart gebrachte categorie waar mogelijk bijvoorbeeld het aantal locaties, gebieden of het aantal kilometers weergegeven. Dit totaalbeeld geeft een duidelijk overzicht van de belangrijkste kengetallen per categorie op Zeeuws niveau. Uiteraard is het ook mogelijk om onderstaande resultaten weer te geven voor kleinere schaalniveaus zoals bijvoorbeeld voor een gemeente, regio of woonplaats. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste resultaten voor alle in kaart gebrachte categorieën weergegeven.

Tabel 1 Aantal eenheden of kilometers per geïnventariseerde categorie in de Database Vrijetijdsaanbod Zeeland.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering	Aantal
Horeca	Koffie en desserts		47
	Eten		772
	Dranken		142
	Hotels		124
	Overig		10
Buitenrecreatie	Natuurgebieden	Natuurnetwerk Nederland	Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
		Beschermde gebieden	Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
		Natura 2000	16
		Stiltegebieden	Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
		Nationale landschappen	1
		Nationale parken	1
		Wetlands	Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
	Bezoekerscentra		4
	Landgoederen		38
	Zwemlocaties		57
Routes	Wandelroutes	Wandelnetwerken	Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
		Lange Afstands-Wandelpaden(LAW)	± 526 km
		Nationale Streekpaden	196 km
		NS-Wandelingen	1 (19km)
		OV-Stappers	1 (22,2 km)
	Fietsroutes	Fietsnetwerken	7283 km
		Landelijke Fietsroutes (LF)	379 km
		MTB-routes	580 km
		Wielrenroutes	570 km
	Ruiterroutes & menroutes		Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*
	Autoroutes		Niet exact te bepalen op basis van de door ons beschikbare data*

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering	Aantal	
Winkelgebieden	Centrale winkelgebieden		17	
	Overige winkelgebieden		9	
Cultuur & Erfgoed	Museum, galerie & expositieruimte	Musea	74	
		Galerie & expositieruimte	35	
	Bezienswaardige gebouwen		182	
Wellness	Wellnesscentra, sauna & thermen		8	
Attractiepunten	Attractiepark & pretpark		0	
	Dieren		10	
	Spelen	Natuurspeelplaatsen	9	
		Trampolineparken	3	
		Speelparadijzen	16	
		Casino's & speelhallen	9	
	Sportief	Overige recreatie		0
		Skihallen		1
		Klimhallen & klimbossen		2
		Bowlingbanen		13
		Midgetgolfbanen		13
		Golfbanen		9
		Kartbanen		1
		Schaatsbanen		2
	Entertainment	Escape Rooms		10
		Bioscopen		7
	Vervoer	Luchtvaart		11
Rondvaarten		29		
Waterrecreatie	Zwembaden		29	
	Kitesurfspots & kitesurfscholen		22	
	Sup-, kayak- & bootverhuur		29	
	Duikspots & duikscholen		129	
	Surfspots & surfscholen	Golfsurfspots & golfsurfscholen	8	
		Windsurfspots & windsurfscholen	15	
	Overige waterrecreatie		3	
Evenementen	Evenementenhallen		2	
	Theaters & schouwburgen		15	

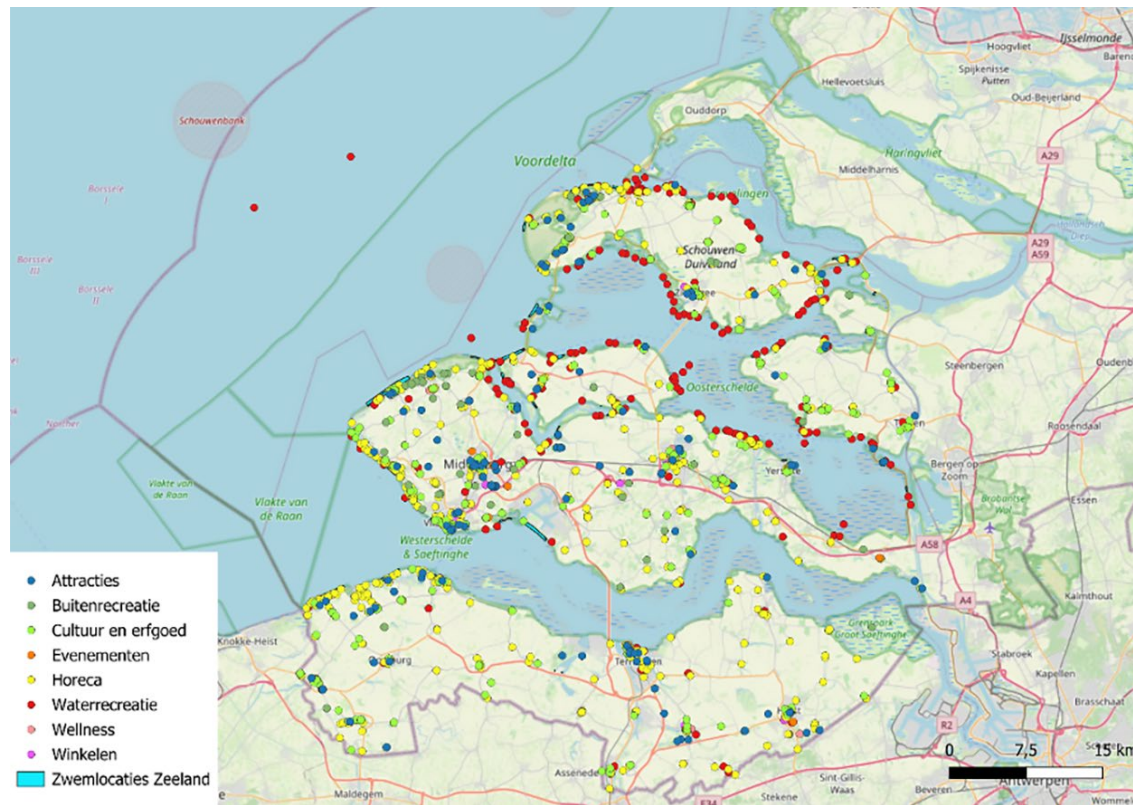
*Voor deze categorie is geen absoluut aantal weer te geven aangezien deze categorie onderdeel uitmaakt van een Zeeuws of landelijk netwerk en niet apart is te onderscheiden.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

SPREIDING VAN HET VRIJETIJDsaanBOD

Figuur 1 Spreiding van het vrijetijdsaanbod in Zeeland per hoofdcategorie

Bovenstaande kaart toont geen wandel- en fietsnetwerken en Natura 2000 gebieden.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Figuur 1 geeft een overzicht van het in kaart gebrachte vrijetijdsaanbod in de provincie Zeeland, volgens de richtlijnen zoals hiervoor beschreven.

De kaart laat zien dat relatief veel aanbod in de kustzone is gelegen. 50% van de horecavoorzieningen en 46% van de overige vrijetijdsactiviteiten (excl. duiklocaties) zijn gelegen in de gemeenten Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Sluis en Veere, terwijl deze gemeenten 22% van het aantal Zeeuwse inwoners vertegenwoordigen.

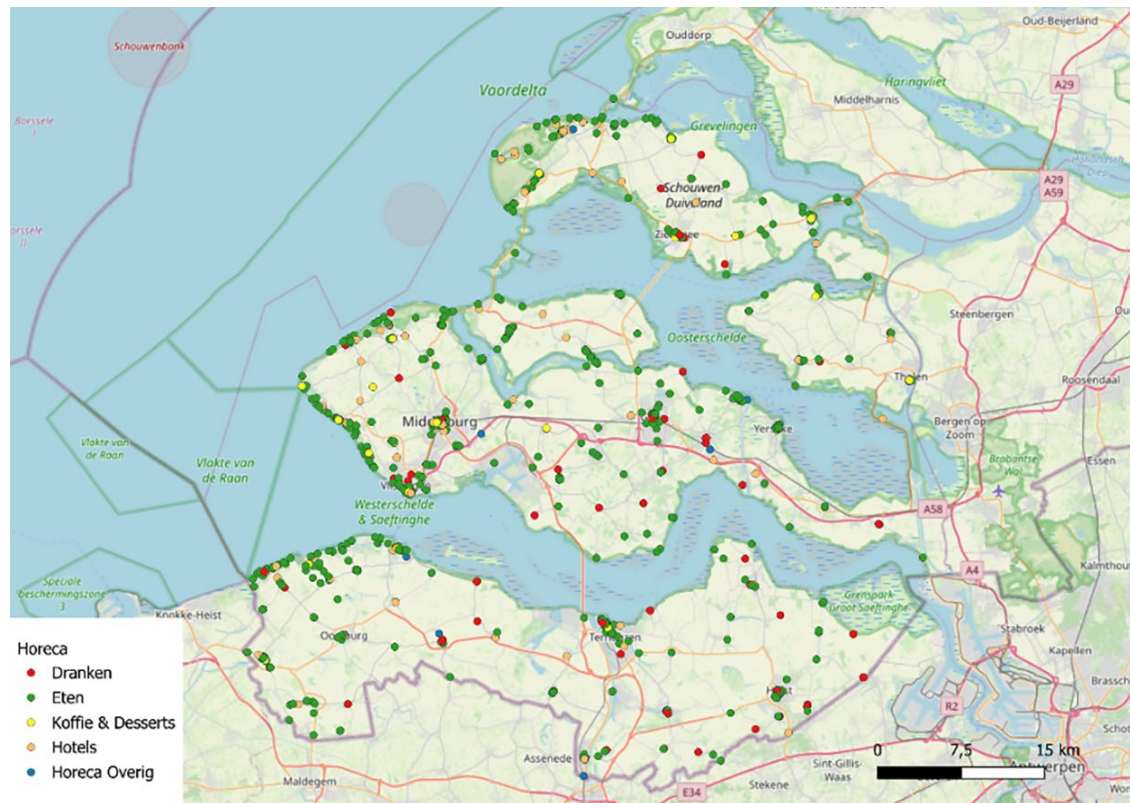
Over het algemeen (op basis van categorieën waarvoor een landelijke vergelijking van het aanbod mogelijk is) biedt Zeeland per inwoner meer locaties voor vrijetijdsactiviteiten dan het landelijke gemiddelde (KvK Bedrijventeller, 2025). Het aantal locaties per vierkante kilometer ligt echter lager, mede door de dunne bevolkingsdichtheid en de geografische structuur van Zeeland, waardoor Zeeuwen vaak een grotere afstand moeten afleggen.

Veel voorzieningen zijn minder goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Zo ligt 52% van de waterrecreatievoorzieningen niet binnen één kilometer van een OV-halte, evenals 34% van de buitenrecreatiemogelijkheden (landgoederen en bezoekerscentra) en 25% van de attracties. Wellness locaties en winkelgebieden zijn het best bereikbaar: deze bevinden zich allemaal binnen één kilometer van een OV-halte.

Horeca

Figuur 2 Spreiding van horeca in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen horecavoorzieningen zijn meegenomen en hoe de data is verzameld. De kaart toont minder dan 1.306 horecagelegenheden, omdat meerdere stippen dicht bij elkaar liggen en daardoor niet allemaal afzonderlijk zichtbaar zijn.

Bron: Database Vrijtijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●○

In Zeeland zijn er 1.095 horecavoorzieningen (excl. hotels met alleen logiesdienstverlening), waarvan het merendeel eetgelegenheden zijn (772).

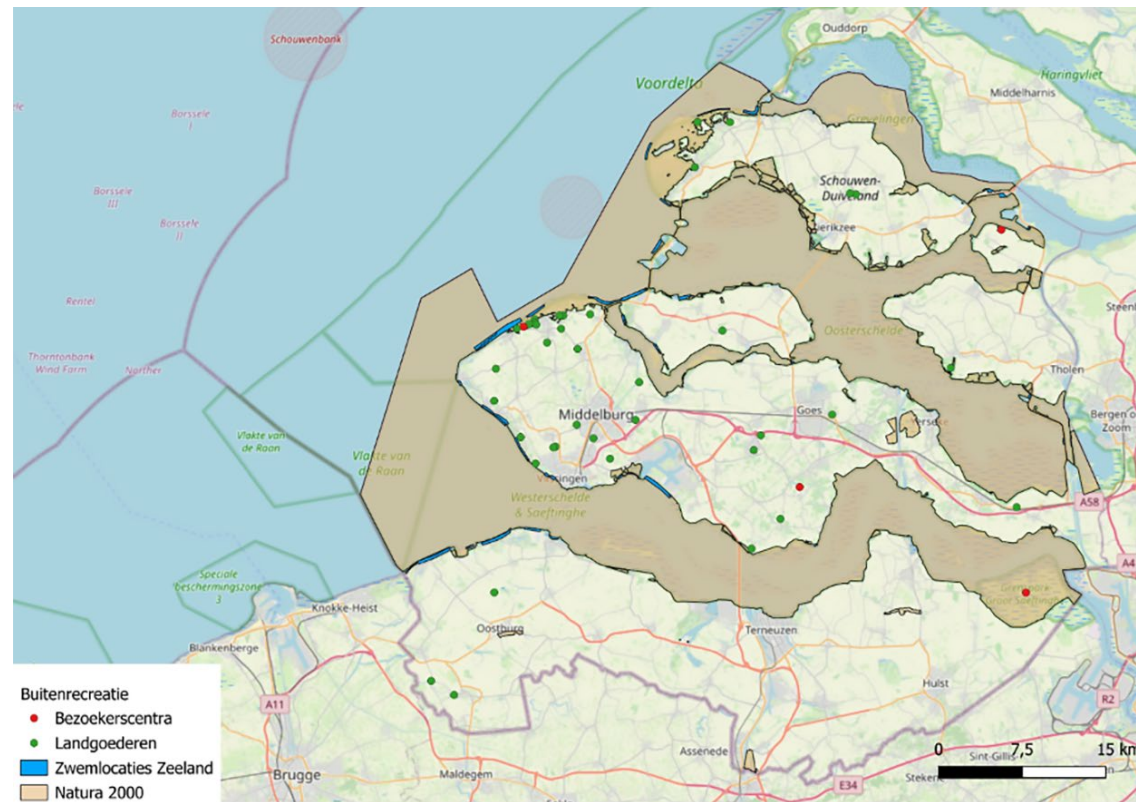
Zoals te zien is op het kaartje in figuur 2 beschikt elke Zeeuwse gemeente over meerdere horecavoorzieningen. In die zin is sprake van een Zeeuws-brede spreiding. Tegelijkertijd is een groot deel van de horeca geconcentreerd langs de kust. Zo bevindt 50% van de horecavoorzieningen in Zeeland zich in de gemeenten Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Sluis en Veere, terwijl deze gemeenten 22% van het aantal Zeeuwse inwoners vertegenwoordigen. De gemeenten Borsele, Kapelle, Reimerswaal en Tholen hebben relatief weinig horecavoorzieningen. Zij vertegenwoordigen 9% van het Zeeuwse horeca-aanbod, terwijl zij 22% van de inwoners tellen.

Volgens CBS (2025) heeft Zeeland per inwoner meer eet- en drinkgelegenheden dan het landelijke gemiddelde (47 tegenover 42 per 10.000 inwoners).

Buitenrecreatie

Figuur 3 Spreiding van buitenrecreatie in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke vormen van buitenrecreatie zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijtijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●○

Zeeland telt 16 natuurgebieden met de status van Natura 2000, wat neerkomt op ongeveer 10% van alle Natura-2000 gebieden in Nederland (Rijkswaterstaat, 2025). Zeeland telt 7% van het totale oppervlakte in Nederland (CBS, 2017). Het oppervlakte van Zeeland is dus meer dan gemiddeld Natura 2000.

Naast deze beschermde gebieden biedt Zeeland diverse mogelijkheden voor buitenrecreatie, waaronder ook andere natuurgebieden, maar de beleefbaarheid blijft relatief beperkt.

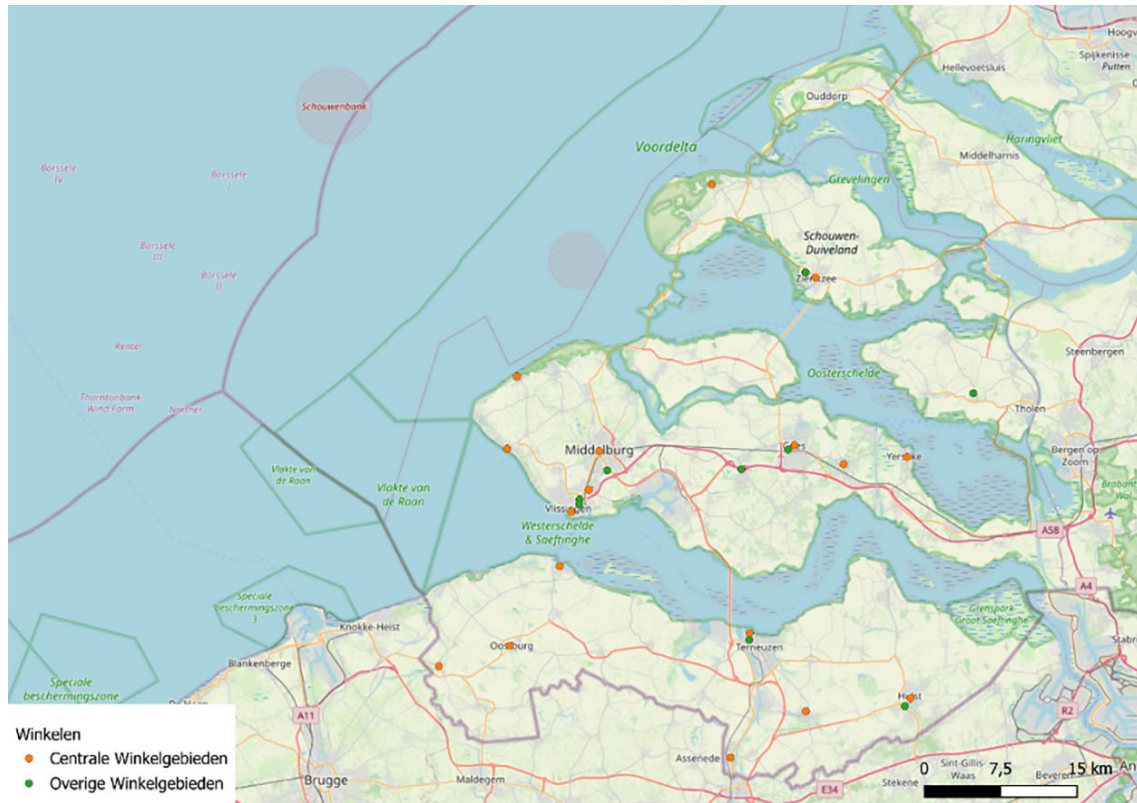
Zo biedt de provincie 38 landgoederen, met een sterke concentratie in de gemeente Veere, waar 15 landgoederen zijn gelegen. In het zuidelijke en oostelijke deel van Zeeland is het aanbod aan landgoederen beperkt. Vergelijken met Nederland zijn er in Zeeland minder opengestelde NSW-landgoederen per 10.000 inwoners (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2025). Ook het aantal bezoekerscentra is gering: Zeeland telt er vier. Ter vergelijking, Drenthe heeft er 20 (Stichting Marketing Drenthe, 2025).

Behalve bovenstaande buitenrecreatievoorzieningen biedt veel wandel- en fietsmogelijkheden. Daar wordt later in dit rapport verder op ingegaan.

Winkelgebieden

Figuur 4 Spreiding van winkelgebieden in Zeeland per subcategorie

Score spreiding ●●●●○

Zeeland telt in totaal 26 winkelgebieden met meer dan 50 verkooppunten*, waarvan 17 centrale en 9 overige. Deze zijn vooral geconcentreerd in grotere kernen zoals Middelburg, Vlissingen, Goes, Hulst, Zierikzee en Terneuzen.

De gemeente Noord-Beveland kent geen omvangrijke winkelgebieden, waardoor inwoners voor een uitgebreider winkelaanbod zijn aangewezen op grotere voorzieningen in Goes, Middelburg of Zierikzee. In de gemeente Tholen is wel een winkelgebied aanwezig, maar geen centraal winkelgebied. CBS-data (2024) bevestigen dat inwoners van Noord-Beveland en Tholen gemiddeld de grootste afstand moeten afleggen om een warehouse te bereiken: respectievelijk circa 15 en 12 kilometer, tegenover gemiddeld 6 kilometer in Zeeland.

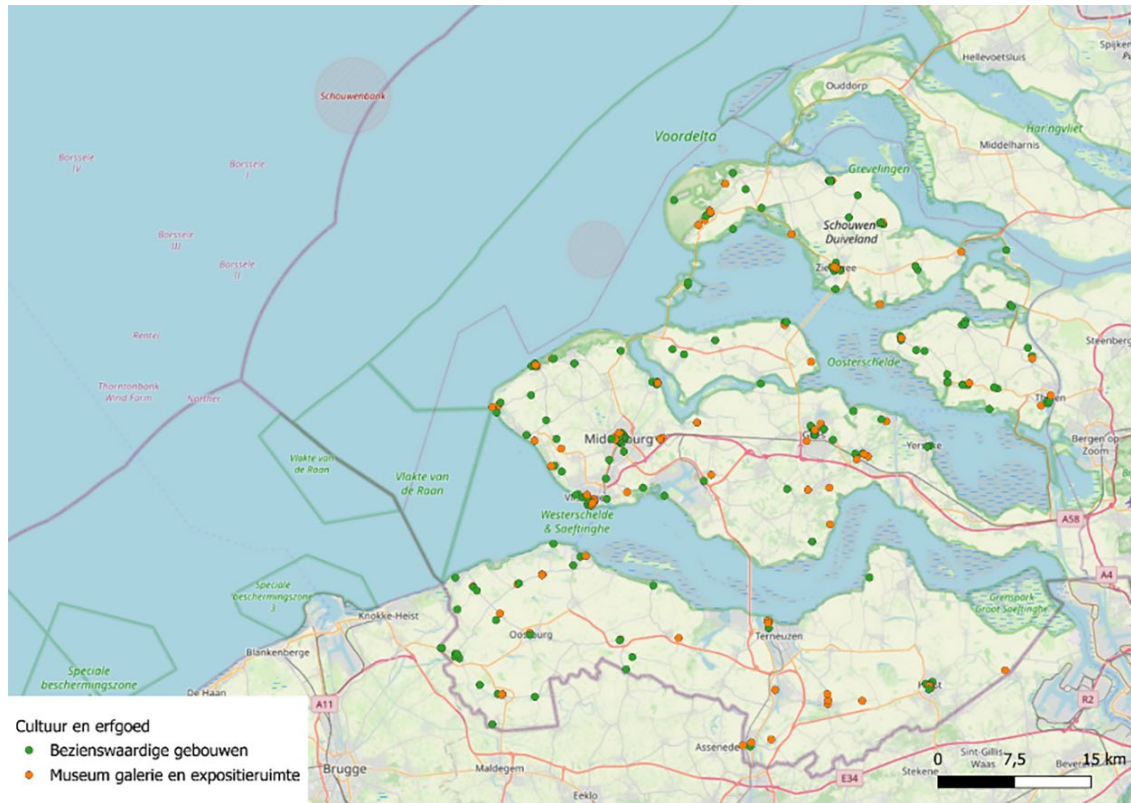
In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen winkelgebieden zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Cultuur & erfgoed

Figuur 5 Spreiding van cultuur & erfgoed in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen cultuur- en erfgoedvoorzieningen zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijtijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●●

Zeeland telt 109 musea, galeries en expositieruimtes, evenals 182 bezienswaardige gebouwen op het gebied van cultuur en erfgoed. Na de horeca vormt 'Cultuur en erfgoed' de grootste van de onderscheidde hoofdcategoryen binnen het vrijetijdsaanbod, zoals weergegeven in tabel 2. Bovendien zijn de locaties ook relatief goed over de provincie verspreid (zie figuur 5).

Dit blijkt ook uit de reisafstand naar een museum. De gemiddelde afstand voor inwoners in Zeeland tot een museum bedraagt 4,2 kilometer, wat gelijk is aan het landelijk gemiddelde. Daarmee zijn musea de enige categorie waarin Zeeland vergelijkbaar scoort met Nederland; voor de overige negen door het CBS (2024) onderscheiden vrijetijd- en cultuurvoorzieningen moeten inwoners van Zeeland gemiddeld verder reizen.

Ook in relatieve zin is het museale aanbod in Zeeland omvangrijk: het aantal musea, op basis van de KvK bedrijventeller (2025), per 10.000 inwoners ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (0,8 tegenover 0,5), wat mede samenhangt met de lagere bevolkingsdichtheid en de rol van toerisme binnen de provincie.

Wellnesscentra

Figuur 6 Spreiding van wellnesscentra in Zeeland

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen wellnesscentra zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●○○○

Zeeland telt acht wellnesscentra met een bovenregionale aantrekkingskracht. De absolute omvang van het aanbod lijkt klein, maar op basis van het aanbod dat zichtbaar is op de website van Wellnesscentrum Nederland (2025) beschikt Zeeland over 0,2 locaties per 10.000 inwoners, net iets boven het landelijk gemiddelde van 0,1 locaties per 10.000 inwoners.

Wel liggen drie wellnesscentra dicht bij elkaar in de gemeente Veere. Het noordelijke deel van de provincie, Tholen en Schouwen-Duiveland, beschikt niet over dergelijke locaties. CBS-data (2024) laten zien dat inwoners van deze gemeenten een relatief grote afstand moeten afleggen om een sauna te bereiken: gemiddeld 25 kilometer voor inwoners van Tholen en 18 kilometer voor inwoners van Schouwen-Duiveland.

Attractiepunten

Figuur 7 Spreiding van attractiepunten in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen attractiepunten zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●○

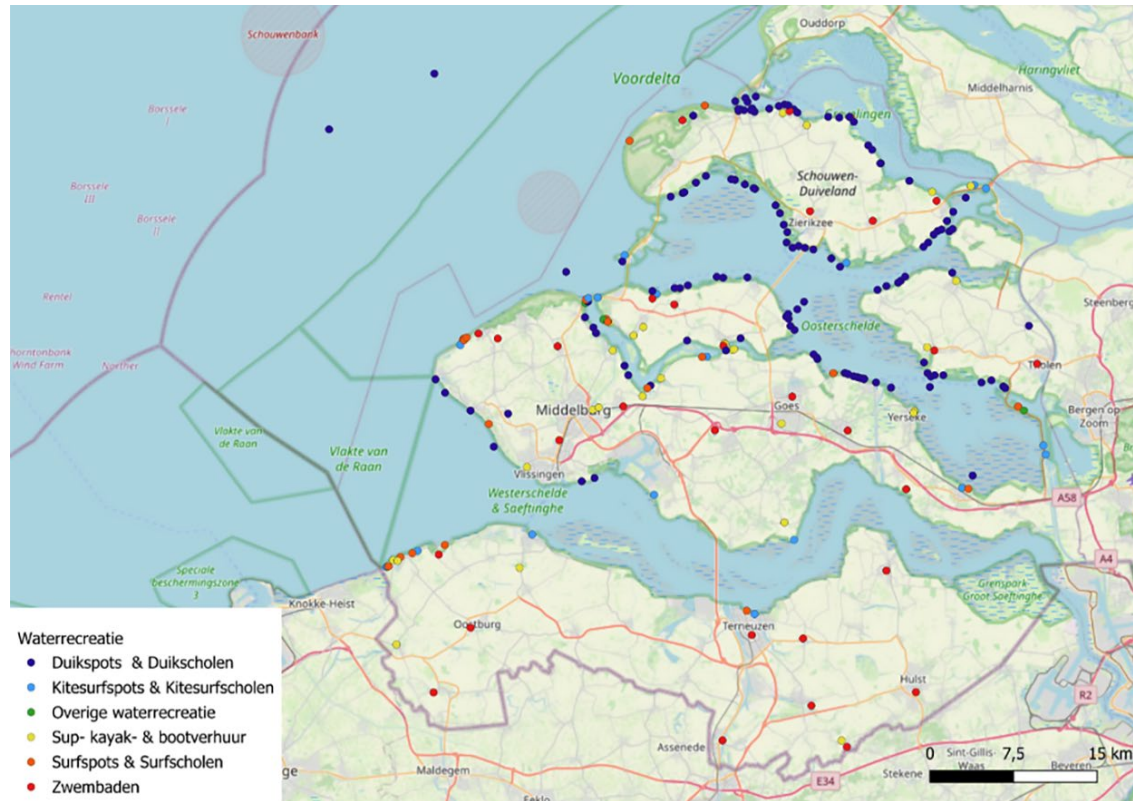
Zeeland telt 153 attractiepunten, waarvan een groot deel sportief van aard is (49), zoals bowling- en golfvoorzieningen. Daarnaast zijn veel locaties (40) gerelateerd aan vervoer, waaronder rond- en luchtvaart, en aan spelen (37), zoals speelparadijzen en casino's.

De attracties zijn relatief evenwichtig over de provincie verspreid, maar kennen duidelijke concentraties in kustgemeenten en stedelijke regio's. Relatief veel aanbod per inwoner is te vinden in de gemeenten Schouwen-Duiveland, Sluis, Veere en Noord-Beveland, wat waarschijnlijk samenhangt met het toeristische karakter van deze gebieden.

Waterrecreatie

Figuur 8 Spreiding van waterrecreatie in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke vormen van waterrecreatie zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●○

Zeeland biedt 235 mogelijkheden voor waterrecreatie, waarvan meer dan de helft (129) bestaat uit duikspots en duikscholen. De meeste duikplaatsen liggen in de Oosterschelde en de Grevelingen. Daarnaast zijn er 29 locaties voor sup- kayak- en bootverhuur, 29 zwembaden en 23 surfspots en surfscholen.

Iedere gemeente heeft iets te bieden op het terrein van waterrecreatie. Zo beschikt iedere gemeente over minimaal één zwembad en vrijwel elke gemeente (met uitzondering van Hulst en Kapelle) over een sup-, kayak- of bootverhuurmogelijkheid.

Het aanbod in Hulst bestaat uitsluitend uit zwembaden.

Evenementenhallen, theaters en schouwburgen

Figuur 9 Spreiding van evenementlocaties in Zeeland per subcategorie

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen evenementenhallen, theaters en schouwburgen zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijtijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●○○○

Zeeland beschikt over twee evenementenhallen, gelegen in Goes en Hulst, en telt 15 theaters en schouwburgen.

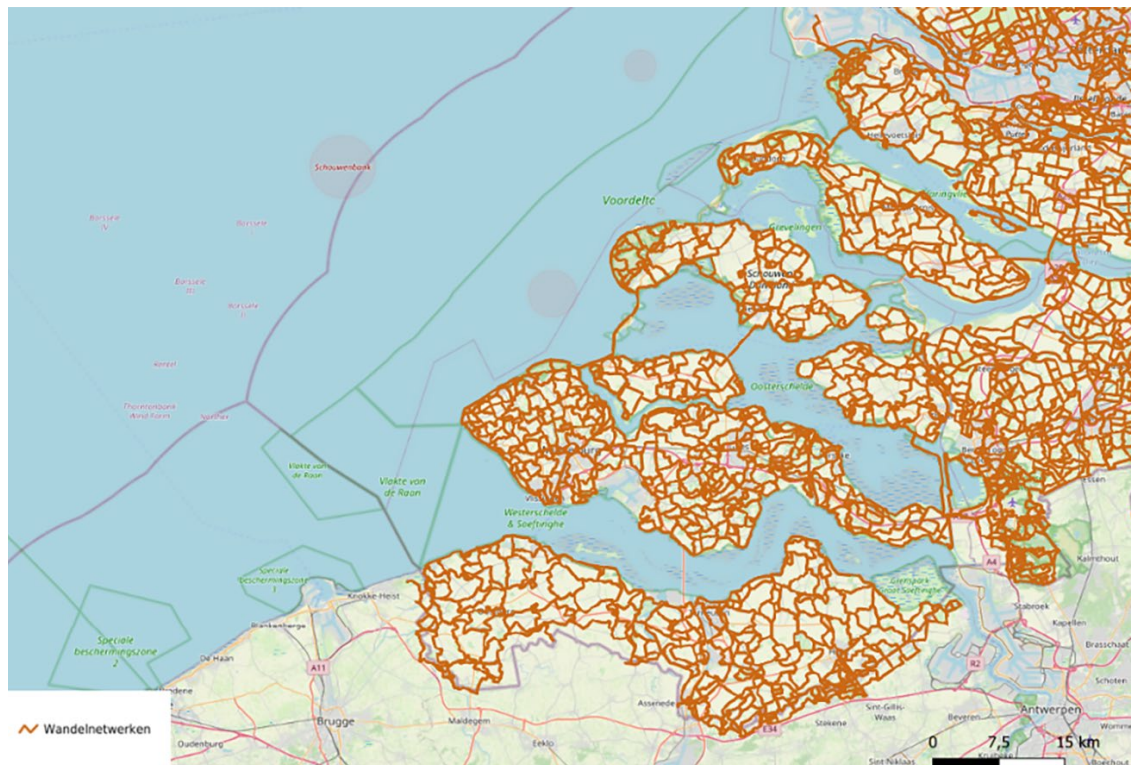
Meer dan de helft van de theaters en schouwburgen is geconcentreerd in de gemeenten Middelburg en Vlissingen. In zeven gemeenten zijn geen theaters en schouwburgen die binnen de definitie vallen.

CBS gegevens (2024) laten dan ook zien dat Zeeuwen gemiddeld circa 9 kilometer moeten reizen voor podiumkunsten, bijna tweemaal zoveel als het landelijke gemiddelde van 5 kilometer.

Wandel-en fietsroutes

Figuur 10 Wandelroutes in Zeeland

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen wandelroutes zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Score spreiding ●●●●●

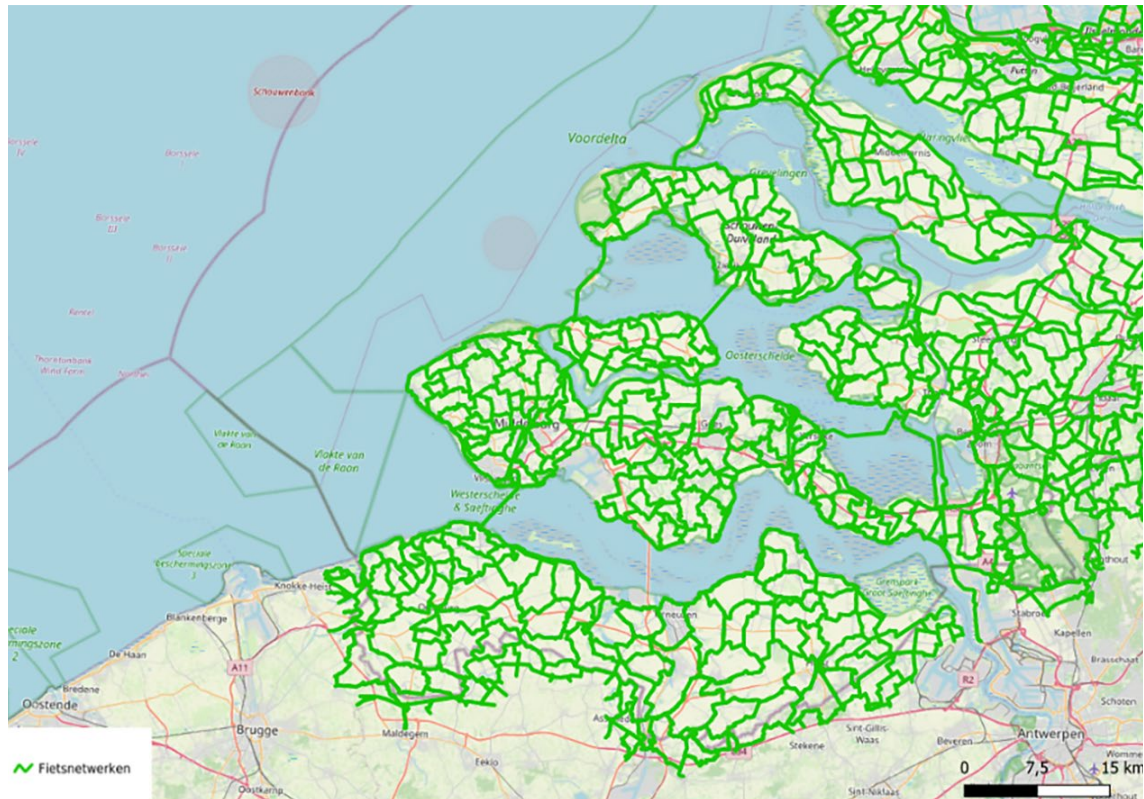
Zeeland beschikt over een groot wandel- en fietsnetwerk.

In 2025 beschikte Zeeland over 7.283 kilometer aan fietspaden. Het aantal kilometer aan wandelnetwerk is niet exact bekend, maar dit wordt geschat rond de 3.000 kilometer.

De wandel- en fietspaden zijn over het algemeen goed verspreid over de provincie. Wel valt op dat met name buitendijkse gebieden vaak weinig tot geen wandel- en fietsroutes kennen, terwijl dit vaak populaire routes zijn voor recreatief gebruik.

Figuur 11 Fietsroutes in Zeeland

In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen fietsroutes zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Database Vrijtijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

AANTREKKINGSKRACHT

Bereik

In de hoofdstukken hiervoor zijn de aantallen en de spreiding van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod in kaart gebracht. Aantallen en spreiding zeggen echter niet alles over de daadwerkelijke omvang van het vrijetijdsaanbod. Het bereik en de aantrekkingskracht van een vrijetijdslocatie spelen ook een grote rol.

In de vrijetijdssector worden vaak drie typen voorzieningen of attracties onderscheiden op basis van hun bereik en aantrekkingskracht: bovenregionale trekkers, vasthouders en dagelijks aanbod.

- **Bovenregionale trekkers** zijn voorzieningen die bezoekers aantrekken van buiten de eigen regio, vaak landelijk of zelfs internationaal. Een bezoek aan deze voorzieningen wordt regelmatig gecombineerd met overnachtingen en de voorzieningen hebben daardoor een groot economisch effect op de regio.
- **Vasthouders** zijn voorzieningen die regionale bezoekers of dagjesmensen aantrekken en hen langer in de regio houden.
- **Dagelijks aanbod** zijn voorzieningen die dagelijks of frequent door lokale inwoners worden gebruikt.

In een optimale situatie is er een goede balans tussen bovenregionale trekkers, vasthouders en dagelijks aanbod. Bovenregionale trekkers zorgen namelijk voor aantrekkingskracht, zichtbaarheid en toeristisch bezoek, vasthouders voor hogere bestedingen en langer toeristisch verblijf en dagelijks aanbod voor sociale en economische stabiliteit.

KCKT beschikt niet over bezoekersaantallen van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod. Op basis van de aantallen Google reviews kunnen we toch een indicatie geven van het bereik van het vrijetijdsaanbod in Zeeland. Bij het indelen van het bereik op basis van het aantal Google Reviews zijn enkele beperkingen van toepassing:

- Google reviews is slechts een indicatie voor aantrekkingskracht;
- Verschillende typen voorzieningen hebben een verschillend reviewpatroon. We houden hier rekening mee door per categorie een andere indeling te gebruiken;

- Vrijetijdsaanbod dat al langer bestaat hebben vaak meer reviews dan recenter geopend vrijetijdsaanbod;
- Locaties met actieve online marketing kunnen meer reviews genereren, onafhankelijk van hun feitelijke aantrekkingskracht;
- Niet al het vrijetijdsaanbod is op Google reviews te vinden. Denk bijvoorbeeld aan de historische binnenstad van Middelburg.

Deze methodiek biedt een praktische manier om het bereik van voorzieningen in beeld te brengen (zonder te beschikken over daadwerkelijke bezoekersaantallen), maar is dus indicatief. Onderstaande tabel toont de basis waarop de indeling in bovenregionale trekkers, vasthouders en dagelijks aanbod is gemaakt. Voor de categorie winkelgebied (verzameling van meerdere aanbieders) is het helaas niet mogelijk om deze indeling te maken.

Tabel 2 Indeling 'bovenregionale trekkers', 'vasthouders' en 'dagelijks aanbod' op basis van reviewaantallen

Type	Bovenregionale trekkers	Vasthouders	Dagelijks aanbod
Horeca	> 3.500 reviews	1.000 – 3.500 reviews	< 1.000 reviews
Attractiepunten	> 5.000 reviews	1.500 – 5.000 reviews	< 1.500 reviews
Buitenrecreatie	> 2.000 reviews	500 – 2.000 reviews	< 500 reviews
Cultuur en erfgoed	> 2.500 reviews	500 – 2.500 reviews	< 500 reviews
Evenementen	> 2.500 reviews	500 – 2.500 reviews	< 500 reviews
Waterrecreatie	> 3.000 reviews	1.000 – 3.000 reviews	< 1.000 reviews
Wellness	> 3.000 reviews	1.000 – 3.000 reviews	< 1.000 reviews

Bron: HZ KCKT.

Op basis hiervan komen we tot de volgende procentuele verdeling in bovenregionale trekkers, vasthouders en dagelijks aanbod.

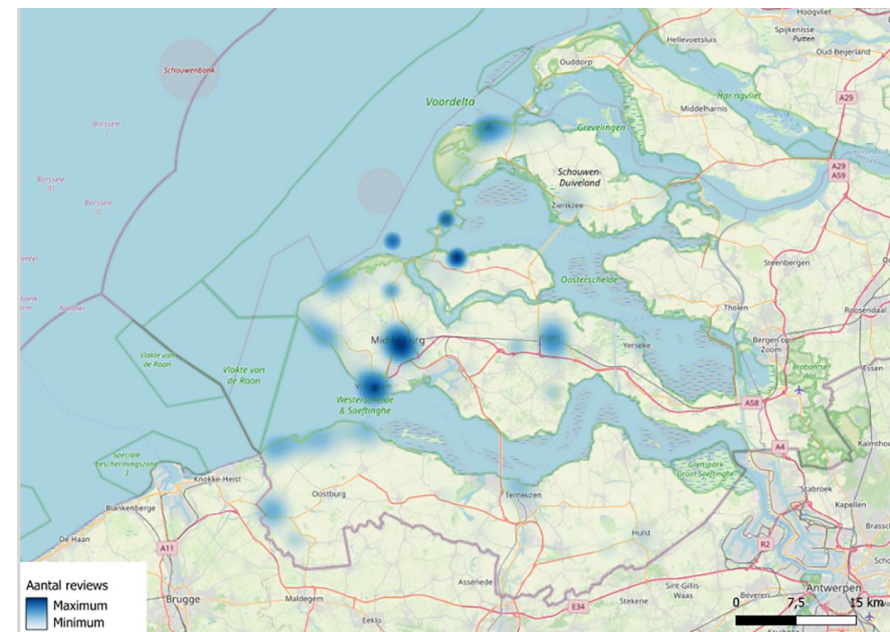
Tabel 3 Aandeel 'bovenregionale trekkers', 'vasthouders' en 'dagelijks aanbod' in het vrijetijdsaanbod in Zeeland

Type	Bovenregionale trekkers	Vasthouders	Dagelijks aanbod
Horeca	1%	17%	82%
Attractiepunten	1%	8%	91%
Buitenrecreatie	3%	6%	91%
Cultuur en erfgoed	1%	11%	88%
Evenementen	0%	11%	89%
Waterrecreatie	3%	11%	86%
Wellness	0%	25%	75%

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Een voorbeeld van een bovenregionale trekker is Neeltje Jans. Niet alle Zeeuwse bovenregionale trekkers zijn in de analyse opgenomen omdat deze niet via Google Reviews konden worden gevonden. Denk bijvoorbeeld aan de historische binnensteden van Middelburg, Zierikzee en Veere. Maar ook de Zeeuwse stranden, de Brouwersdam en Nationaal Park Oosterschelde behoren zeker tot de bovenregionale trekkers. Zeeland beschikt dus over best een aantal locaties met bovenregionale aantrekkingskracht. Echter, de weersgevoeligheid van deze attracties is groot. Ook zijn de trekkers veelal in de kustgemeenten gelegen. Buitenom de kustgemeenten zouden één of enkele extra trekkers een welkome aanvulling zijn op het aanbod om meer toeristisch bezoek te trekken of te spreiden. Vasthouders zijn bijvoorbeeld de Jonge Johannes, Reptielenzoo Iguana, Stoomtrein Goes-Borsele, Struisvogelboerderij Monnikenwerve, Polderhuis Westkapelle en 't Klokk'uus. In de categorie horeca bevinden veel restaurants in de steden en/of de toeristische badplaatsen zich in de categorie vasthouders.

Figuur 12 Aantal reviews van het vrijetijdsaanbod

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

De kwaliteit van wandel- en fietsroutes is belangrijk voor de aantrekkingskracht van het vrijetijdsaanbod. Zowel Zeeuwen als dag- en verblijfsbezoekers wandelen en fietsen namelijk veel door Zeeland. Doordat deze routes niet in Google reviews zijn meegenomen kunnen we de aantrekkingskracht niet op basis van de aantallen reviews beoordelen. Wel is er uit eerdere rapporten gebleken dat Zeeland een gemiddelde beoordeling van een 8,4 krijgt voor recreatief fietsen. Dat is hoger dan het landelijke gemiddelde van een 8,2 (Fietsplatform, 2021). Ook over wandelvoorzieningen zijn de Zeeuwen positief, gemiddeld krijgen de voorzieningen een 7,9 (Kenniscentrum Kusttoerisme, 2024).

In dit rapport is er gekozen voor een kwalitatieve wijze van analyseren door de koppeling te maken met horeca-aanbod en aanbod buitenrecreatie, beide belangrijk aanbod om wandel- en fietsroutes nog aantrekkelijker te maken. De wandel- en fietspaden zijn over het algemeen goed verspreid over de provincie, waarbij langs veel routes horeca op logische en aantrekkelijke locaties aanwezig is. Regionaal zijn echter duidelijke verschillen zichtbaar. Zo kent Zeeuws-Vlaanderen relatief weinig buitenrecreatie faciliteiten en ontbreekt langs sommige wandel- en fietsroutes horeca, ondanks de aanwezigheid van een sterk routenetwerk. Ook in delen van Zuid-Beveland is het horeca-aanbod langs wandel- en fietsroutes relatief beperkt. Voor een kaartoverzicht van de wandel- en fietsroutes in Zeeland, zie figuur 10 en 11.

Beoordeling

Aantallen reviews geven een indicatie van het bereik van het vrijetijdsaanbod. Om ook in de toekomst voldoende bezoekers te hebben, is het daarnaast belangrijk dat bezoekers tevreden zijn. Daarom is ook gekeken naar de gemiddelde beoordelingen van het vrijetijdsaanbod middels Google reviews. Vrijetijdsaanbod met meer dan 25 beoordelingen is in de analyse meegenomen.

Tabel 4 Gemiddelde waardering van het vrijetijdsaanbod in Zeeland

Type	Gemiddelde beoordeling locatie	Gewogen gemiddelde
Horeca	4,3 sterren	4,3 sterren
Attractiepunten	4,3 sterren	4,2 sterren
Buitenrecreatie	4,3 sterren	4,0 sterren
Cultuur en erfgoed	4,4 sterren	4,4 sterren
Evenementen	4,4 sterren	4,4 sterren
Waterrecreatie	4,4 sterren	4,2 sterren
Wellness	4,2 sterren	4,1 sterren

Het gemiddelde behandelt alle waarnemingen als even belangrijk. Het gewogen gemiddelde houdt rekening met verschillen in belang door locaties met meer beoordelingen relatief zwaarder mee te laten wegen in de uitkomst. In de bijlage *Afbakening, definities en databronnen* wordt toegelicht welke typen voorzieningen per categorie zijn meegenomen en hoe de data is verzameld.

Bron: Google Reviews en Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

De gemiddelde beoordeling van de verschillende categorieën liggen dichtbij elkaar. De gemiddelde beoordeling per locatie ligt vaak iets hoger dan het gewogen gemiddelde. Dit betekent dat het aanbod met minder reviews (vaak het kleinere aanbod) iets beter scoort dan aanbod met meer reviews (vaak het grotere aanbod).

Voted Number One (2025) heeft onderzoek gedaan naar horeca reviews in de Verenigde Staten. Zij komen tot een gemiddelde score van 4,29 sterren voor de horeca. Het Zeeuwse gemiddelde is hier ongeveer gelijk aan. We hebben ervoor gekozen met dit onderzoek te vergelijken omdat dit, naar ons weten, het enige openbare onderzoek is dat representatief onderzoek gedaan heeft naar horecabrede (dus niet alleen restaurants) review scores. Onderzoek van Maxilia (2025) naar de gemiddelde scores van restaurants in Nederlandse steden geeft een positief beeld voor Zeeland. Middelburg staat in de top 3 steden met het best beoordeelde restaurantaanbod, met 4,33 sterren gemiddeld. Dit is bijna gelijk aan de gemiddelde score van de Zeeuwse horeca en indiceert daarom dat de Zeeuwse horeca over het algemeen goed beoordeeld wordt.

Op basis van hun analyse, heeft Voted Number One (2025) een indeling gemaakt van de kwaliteit van de horeca en de implicaties voor het reserveringsgedrag van potentiële gasten. In de onderstaande tabel wordt deze indeling getoond met hierbij het percentage van de Zeeuwse horeca dat binnen deze categorie valt.

Tabel 5 Waardering van het vrijetijdsaanbod in Zeeland naar classificatie

Aantal sterren	Classificatie	Impact op reserveringen	% Zeeuwse horeca
4,7+ sterren	Excellent	Veel overtuiging om te reserveren	13%
4,5-4,6 sterren	Boven gemiddeld	Mensen willen er graag reserveren	25%
4,0-4,4 sterren	Acceptabel	Wordt in overweging meegenomen	53%
3,5-3,9 sterren	Beneden acceptabel	Wordt door een groot aantal mensen vermeden	7%
< 3,5 sterren	Loopt risico	Weinig kans op reserveringen	2%

Bron: Voted Number One (2025) en Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025.

Voor het overige vrijetijdsaanbod kan een vergelijking worden gemaakt met het aanbod in Vlaanderen. Toerisme Vlaanderen publiceerde een gemiddeld Google Review cijfer van 4,35 voor attracties in 2019. In recent onderzoek is het Google Review cijfer niet gepubliceerd. De Zeeuwse scores lijken dus redelijk in lijn te liggen met de scores in Vlaanderen.

De kwaliteit van het vrijetijdsaanbod staat echter niet los van de arbeidsmarkt. De Zeeuwse vrijetijdssector kent een relatief hoge vacaturedruk, vooral in de horeca, en een grotere uitstroom van personeel, onder andere door pensionering. In combinatie met meer deeltijdwerk en een lager aandeel hbo/wo-opgeleiden dan landelijk, vormt dit een structurele uitdaging om de kwaliteit en continuïteit van het aanbod op peil te houden (Landelijke Data Alliantie, 2025).

MATCH MET DE VRAAG

Een goede afstemming op de vraag zorgt ervoor dat bedrijven uit de Zeeuwse vrijetijdssector voldoende bezoekers trekken en dat toeristen en recreanten (inwoners, dagbezoekers en verblijfsbezoekers) tevreden zijn met het Zeeuwse aanbod. Zeeuwen spelen hierin een cruciale rol. Uit eerder onderzoek van KCKT uit 2023 blijkt namelijk dat van alle bestedingen aan vrijetijdsactiviteiten (entree, horeca, winkels, overige vrijetijdsuitgaven) ca. 39% door Zeeuwen wordt gedaan. Dit percentage ligt nog hoger wanneer we kijken naar de aantallen ondernomen activiteiten. De gemiddelde besteding per ondernomen activiteit door Zeeuwen ligt namelijk lager dan de gemiddelde besteding per activiteit door niet-Zeeuwen.

Met het uitvoeren van het Zeeuwse Vrijetijdsonderzoek heeft KCKT onder andere de leefstijlverdeling van de Zeeuwse bevolking onderzocht. In de vrijetijdssector worden doelgroepen namelijk vaak niet middels demografische kenmerken geïdentificeerd, maar op basis van hun leefstijl: hoe mensen hun vrije tijd doorbrengen, wat ze motiveert, wat hun interesses zijn en hoe ze te bereiken zijn. Mensen komen het meest overeen met een bepaalde leefstijl, maar kunnen kenmerken hebben van verschillende leefstijlen. In Bijlage C is een omschrijving van zeven verschillende leefstijlen opgenomen. Onderstaande tabel toont de verdeling van de leefstijlen onder de Zeeuwse bevolking.

Tabel 6 Verdeling leefstijlen onder de Zeeuwse bevolking

Leefstijl	% van de bevolking
Avontuurzoekers	7,6%
Plezierzoekers	12,0%
Harmoniezoekers	10,8%
Verbindingszoekers	13,6%
Rustzoekers	29,0%
Inzichtzoekers	12,5%
Stijlzoekers	14,6%

Bron: Zeeuwse Vrijetijdsonderzoek KCKT.

Hieruit blijkt dat de grootste leefstijl onder de Zeeuwen de Rustzoeker is (29%). Rustzoekers vinden het fijn om in en om huis te zijn in hun vrije tijd. Zij ondernemen dus relatief weinig activiteiten buitenshuis. Dit maakt het lastig(er) voor de Zeeuwse vrijetijdssector om voldoende bezoekaantallen te ontvangen vanuit de eigen inwoner.

In het Zeeuws Vrijetijdsonderzoek is ook onderzocht hoe tevreden de Zeeuwse inwoners zijn met het vrijetijdsaanbod in hun regio en in Zeeland. De resultaten zijn gepresenteerd in de onderstaande tabel.

Tabel 7 Tevredenheid van de Zeeuwse bevolking over het vrijetijdsaanbod in Zeeland en in hun eigen woonregio

Leefstijl	Cijfer vrijetijdsaanbod
Avontuurzoekers	Zeeland: 7,4, eigen woonregio: 7,3
Plezierzoekers	Zeeland: 7,2, eigen woonregio: 6,9
Harmoniezoekers	Zeeland: 7,5, eigen woonregio: 7,1
Verbindingszoekers	Zeeland: 7,7, eigen woonregio: 7,5
Rustzoekers	Zeeland: 7,5, eigen woonregio: 7,3
Inzichtzoekers	Zeeland: 7,3, eigen woonregio: 6,9
Stijlzoekers	Zeeland: 7,5, eigen woonregio: 7,3

Bron: Zeeuwse Vrijetijdsonderzoek KCKT.

Over het algemeen zijn Zeeuwen dus best tevreden met het vrijetijdsaanbod. Zeker de Verbindingszoekers (op zoek naar langere wandel- en fietstochten, vogels- en wildspotten, excursies en erfgoedlocaties), Rustzoekers (op zoek naar fietsrondes dichtbij huis, rustige wandelingen over goed toegankelijke paden en bezoek aan kastelen en forten) en Stijlzoekers (op zoek naar sportieve activiteiten, gastronomische ervaringen, premium watersporten en wellness) zijn tevreden. Dit zijn tevens de grootste leefstijlen onder de Zeeuwse inwoners. Wat dat betreft sluit het vrijetijdsaanbod dus goed aan bij de vraag vanuit inwoners.

De twee leefstijlen die het minst tevreden zijn met het vrijetijdsaanbod zijn de Plezierzoekers en de Inzichtzoekers. Plezierzoekers zijn op zoek naar (vaak groepsgericht) vrijetijdsaanbod met een hoge entertainmentfactor zoals bioscopen, muziek- en theaterfestivals, concerten, zwemmen, pretparken of dierentuinen. Inzichtzoekers zijn op zoek naar educatieve en reflectieve ervaringen zoals wandelingen in de ongerepte natuur, museumbezoek en het bezoeken van (historische) erfgoedlocaties.

Uit het Zeeuws Vrijetijdsonderzoek blijkt tevens dat bijna de helft van de Zeeuwen voorzieningen mist voor specifieke doelgroepen, waarbij een op de vijf specifiek wijst op het gebrek aan voorzieningen voor jongeren. Dit is ook terug te zien in de waardering voor het vrijetijdsaanbod; 50-plussers zijn het meest tevreden en geven het aanbod gemiddeld een 7,6, terwijl de waardering onder 18-tot 34-jarigen met een 7 duidelijk achterblijft.

Ontwikkeling van kwalitatief goed aanbod voor jongeren, maar ook voor Plezierzoekers en Inzichtzoekers kan ervoor zorgen dat het aanbod nog beter aansluit op de vraag vanuit de Zeeuw. Daarnaast is het relevant om vooruit te kijken naar de ambitie van nieuwe inwoners in Zeeland. De provincie heeft de ambitie te groeien in het aantal inwoners, met name in de werkende leeftijd. Naar verwachting is dit een relatief jonge groep. Over de leefstijl van deze nieuwe groep is nog weinig bekend. Dat betekent dat het huidige aanbod mogelijk niet automatisch aansluit bij de toekomstige vraag. Wel blijkt uit data van de Leefstijlvinder dat de jongere generaties meer dan gemiddeld bestaan uit Plezierzoekers, Stijlzoekers en Harmoniezoekers. Door meer op aanbod voor deze groepen in te zetten, zou Zeeland aantrekkelijker worden voor deze jongere doelgroepen.

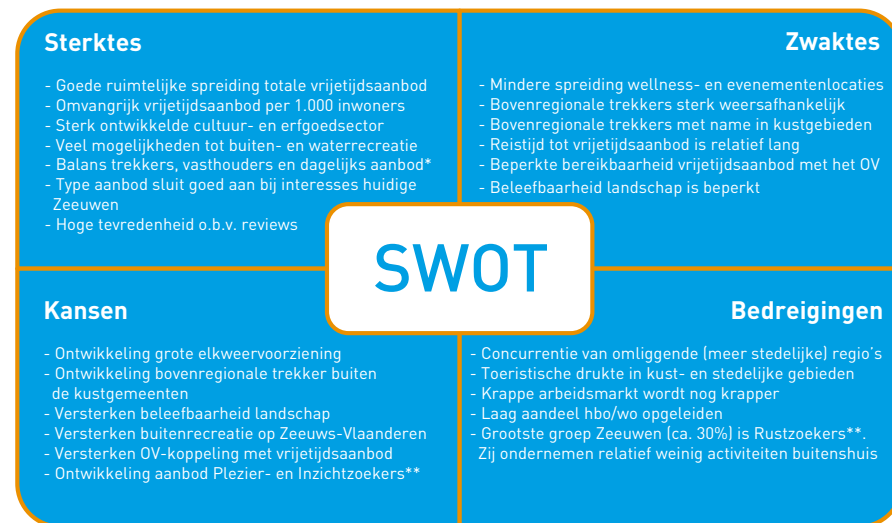

SWOT-ANALYSE: CONCLUSIE

SWOT-ANALYSE

Op basis van de analyses in de voorgaande hoofdstukken is een SWOT-analyse opgesteld, waarin de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen zijn weergegeven.

Figuur 13 SWOT-analyse vrijetijdsaanbod Zeeland

* zie hoofdstuk 'Aantrekkingskracht' voor de definitie van bovenregionale trekker, vasthouder en dagelijks aanbod

**zie appendix C voor de definitie van Plezierzoekers, Inzichtzoekers en Rustzoekers.

Bron: KCKT

STERKTES EN ZWAKTES

Het Zeeuwse Vrijetijdsaanbod kenmerkt zich door een relatief groot vrijetijdsaanbod per 1.000 inwoners. Het toeristische karakter van Zeeland draagt hieraan bij. Veel vrijetijdsvoorzieningen worden namelijk (gedeeltelijk) in stand gehouden door toeristische bezoekers. Daarnaast kent het vrijetijdsaanbod een, over het algemeen, goede ruimtelijke spreiding, zeker in verhouding tot de lage bevolkingsdichtheid en de geografische structuur van de provincie. Uitzonderingen hierop zijn het wellness aanbod en het aanbod evenementenlocaties (evenementenhallen, schouwburgen en theaters). Ontwikkeling van dit aanbod op Schouwen-Duiveland en op Tholen zou zorgen voor een nog betere spreiding van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod. De beste spreiding zien we in de categorie cultuur en erfgoed. Dit komt met name doordat dit aanbod ook heel groot is. Winkelgebieden en horeca zijn vooral geconcentreerd in grotere en toeristische kernen waar de meeste bezoekers en inwoners zich bevinden, wat functioneel en logisch is.

Zeeland kent veel mogelijkheden tot buiten- en waterrecreatie. Zo zijn er relatief veel natuurgebieden en landgoederen. Wandel en fietsroutes zijn omvangrijk, goed en logisch verdeeld, met horeca op logische plekken langs veel routes. Regionaal zijn echter verschillen zichtbaar. Zeeuws-Vlaanderen kent relatief weinig buitenrecreatiefaciliteiten en langs sommige wandel- en fietsroutes ontbreekt horeca, ondanks het verder sterke routenetwerk. Ook in delen van Zuid-Beveland is relatief weinig horeca-aanbod aan de wandel- en fietsroutes te vinden. Ook valt op dat relatief veel buitendijkse gebieden weinig tot geen wandel- en fietsroutes kennen. Dit maakt delen van het unieke Zeeuwse landschap minder beleefbaar. Echter, dit is logisch verklaarbaar omdat het hierbij grotendeels om Natura-2000 gebieden gaat. Een uitbreiding van het aantal bezoekerscentra zou een impuls kunnen geven aan de beleefbaarheid van het Zeeuwse landschap.

Daarnaast is er in Zeeland sprake van over het algemeen goede balans tussen bovenregionale trekkers, vasthouders en dagelijks aanbod (zie het hoofdstuk 'Aantrekkingskracht' voor een definitie). Opvallend is wel dat veel bovenregionale trekkers geen betaalde locaties zijn maar openbare locaties als natuur en landschap (stranden, nationaal park Oosterschelde etc.) en historische binnensteden. Mede hierdoor zijn weinig bovenregionale trekkers te classificeren als zogenaamde elkweervoorzieningen. Ook valt op dat het overgrote deel van de bovenregionale trekkers gelegen is in de kustgemeenten. Met het oog op spreiding van het toerisme in zowel tijd als plaats zou de ontwikkeling van een of enkele bovenregionale elkweervoorzieningen buiten de kustgemeenten interessant zijn. Een echte bovenregionale trekker in de categorie evenementenlocaties ontbreekt.

Het type aanbod sluit goed aan bij de interesses van grote groepen Zeeuwen. Met name de Rustzoekers, Stijlzoekers en Verbindingszoekers (de grootste groepen in Zeeland) zijn namelijk erg tevreden over het aanbod (zie Appendix C voor een definitie van de leefstijlen). Deze leefstijlen zijn het best vertegenwoordigd in Zeeland. Over het algemeen zijn bezoekers aan het vrijetijdsaanbod erg tevreden. Met name de kwaliteit van de horeca wordt goed beoordeeld. Minder dan 10% van het aanbod scoort beneden acceptabele kwaliteit.

De bereikbaarheid van het Zeeuwse vrijetijdsaanbod is een punt van aandacht. Sowieso is de gemiddelde afstand die de Zeeuwse bevolking moet afleggen tot vrijetijdsaanbod relatief groot. De lage bevolkingsdichtheid en geografische structuur van de provincie draagt hieraan bij. Zeker in het oosten van de provincie zijn afstanden tot vrijetijdsaanbod groot. Ook de bereikbaarheid met het OV laat te wensen over. Vooral waterrecreatie (52,3%), buitenrecreatie (33,6%) en attracties (24,8%) liggen vaak niet binnen één kilometer van een OV-halte, wat het gebruik door niet-autobezoekers beperkt.

KANSEN EN BEDREIGINGEN

De geconstateerde witte vlekken bieden in sommige gevallen duidelijke kansen voor ontwikkeling. Op basis hiervan liggen er kansen voor de ontwikkeling van wellnessvoorzieningen en evenementenlocaties op Schouwen-Duiveland

en Tholen, het stimuleren van nieuwe evenementen buiten de steden, het ontwikkelen van elkweervoorzieningen buiten de kustgemeenten en het versterken van de buitenrecreatie in Zeeuws-Vlaanderen. Een deel van deze witte vlekken is echter logisch te verklaren vanuit lage inwonerconcentraties of beperkte bezoekersstromen. Er moet dus altijd in het achterhoofd gehouden worden dat haalbaarheid en afstemming op bezoekers en het al bestaande aanbod cruciaal is voor het succesvol ontwikkelen van dit aanbod. Ook verdere inzet op het beleefbaar maken van het Zeeuwse landschap (door bijvoorbeeld fiets- en wandelroutes, uitbreiding van horeca en bezoekerscentra) is een kans voor de Zeeuwse vrijetijdssector.

Een belangrijke kans ligt daarnaast in het verbeteren van OV-koppelingen met het vrijetijdsaanbod. Dit kan niet alleen de toegankelijkheid voor inwoners verbeteren, maar ook bijdragen aan een betere spreiding van bezoekers en een duurzamer gebruik van het aanbod. Tot slot is het ontwikkelen van aanbod voor de Plezierzoekers in Inzichtzoekers kansrijk. Zij zijn op dit moment namelijk het minst tevreden met het huidige aanbod.

Als laatste zijn er duidelijke bedreigingen. Zeeland ondervindt concurrentie van omliggende regio's, zoals Rotterdam, met name op het gebied van evenementen en grootschalig entertainment. Ook dreigt verdere overbelasting van kust- en stedelijke gebieden door concentratie van (met name trekkers) in de kustgebieden. Beperkte bereikbaarheid, vooral bij slecht OV, kan het toeristisch gebruik van delen van het aanbod verder beperken. Daarnaast is de grootste leefstijl in Zeeland de Rustzoeker (29% van de mensen). Hoewel zij erg tevreden zijn met het vrijetijdsaanbod is dit zeker voor betaald vrijetijdsaanbod buitenshuis een bedreiging. Rustzoekers ondernemen namelijk relatief weinig activiteiten buitenshuis en geven het liefst niet te veel uit aan dagrecreatie. Dat deze groep in Zeeland dusdanig groot is betekent dat het aanbod afhankelijk is en wordt van dag- en verblijfsrecreatieve bezoekers.

De krappe arbeidsmarkt zorgt voor een andere bedreiging. Zeeuwse vrijetijdssector kampt met een nog krappere arbeidsaanbod dan landelijk gemiddeld, met een grotere uitstroom dan instroom. Dit wordt versterkt door vergrijzing, relatief lage inkomens en een lager aandeel hbo/wo-opgeleiden in de deelsector vermaak (32% in Zeeland tegenover 48% landelijk). Deze factoren zetten de kwaliteit van het aanbod op de lange termijn onder druk.

BIJLAGE A: AFBAKENING, DEFINITIES EN DATABRONNEN

RECREATIEF TOERISME EN RECREATIE

De scope van deze inventarisatie van het vrijetijdsaanbod richt zich op toerisme en recreatie. Bij de definitie van toerisme en recreatie sluiten we aan bij de landelijke recreatie & toerisme standaard 2030 van de Landelijke Data Alliantie. Recreatie wordt hierin gedefinieerd als vrijetijdsactiviteiten die buitenhuis plaatsvinden. Vrijetijdsactiviteiten zijn, globaal gezien, alle activiteiten die men doet in de tijd die overblijft naast de tijd die men besteedt aan slapen, werken, studeren, huishouden en verzorging. Recreatie kan plaatsvinden binnen de normale leefomgeving of buiten de normale leefomgeving. Begeeft men zich voor een recreatief motief buiten de normale leefomgeving, dan is er sprake van recreatief toerisme.

VRIJE TIJD

Het gaat in deze inventarisatie om plekken waar een significant deel van de bezoekers vrije tijd doorbrengt buiten de normale leefomgeving. Veel van deze plekken vallen voor veel bezoekers buiten de normale leefomgeving (toeristen) maar voor anderen erbinnen (bijvoorbeeld de inwoners), zoals een museum dat door verblijfstoeristen en inwoners wordt bezocht. Sommige plekken worden echter voor het overgrote deel bezocht binnen de normale leefomgeving. Denk hierbij aan activiteiten rondom een normale levensroutine zoals sporten bij verenigingen en in sportscholen. Deze activiteiten zijn niet opgenomen in de database.

VERENIGINGEN

Voorzieningen ten behoeve van verenigingen zijn niet meegenomen in deze inventarisatie. Door de frequente en routinematige aard van verenigingsactiviteiten worden deze beschouwd als onderdeel van de normale leefomgeving.

JACHTHAVENS

Jachthavens zijn uitvalsbases voor varen en zeilen, maar zijn onderdeel van de aanboddatabase verblijfsaccommodaties. Om overlap te voorkomen vallen ze niet binnen deze inventarisatie.

PERMANENT AANBOD

In deze inventarisatie is alleen aanbod opgenomen van permanente aard, met een vaste locatie, en/of de permanente infrastructuur voor tijdelijk aanbod zoals evenementen.

HORECA MET LOGIESFUNCTIE

Horecabedrijven die uitsluitend een logiesfunctie bieden (zoals hotels) zijn opgenomen in de aanboddatabase verblijfsaccommodaties en niet in deze inventarisatie, om overlap te voorkomen. Bedrijven in de fastservice branche zijn niet opgenomen in de database.

ERFGOED

Erfgoed wordt afgebakend tot te bezoeken plekken. Daarmee vallen erfgoedobjecten en immaterieel erfgoed buiten deze inventarisatie. Gebouwen moeten bezocht kunnen worden, men moet er naar binnen kunnen. Bovendien moet zo'n gebouw reguliere openingstijden hebben en niet slechts incidenteel, zoals één dag per jaar tijdens Open Monumentendag, geopend zijn.

LANDGOEDEREN

Landgoederen worden opgenomen in de database wanneer zij voldoen aan de drie volgende criteria: 1) vindbaarheid op Google, 2) toegankelijkheid (b.v. is het landgoed onderdeel van een wandelroute), 3) exploitatie voor onder andere recreatie.

WELLNESS

Wellness is afgebakend tot wellnesscentra met een bovenregionale aantrekkingskracht. Wellness locaties worden opgenomen in de database wanneer zij voldoen aan de volgende criteria: 1) geen privé sauna's, 2) aanwezigheid van één of meerdere sauna's en eventueel een zwembad, 3) indien de wellness locatie onderdeel is van een logiesaccommodatie, dient deze (tegen betaling) toegankelijk te zijn voor daggasten.

SPEELTUINEN

Opgenomen zijn speeltuinen met betaalde entree of een bovenlokale aantrekkingskracht. Wat als bovenlokaal wordt beschouwd, wordt bepaald op basis van regionale kennis.

FUNSHOPPEN

Niet alle individuele winkels zijn opgenomen in deze inventarisatie. Er wordt uitgegaan van winkelgebieden zoals vastgesteld door Locatus: centrale, ondersteunende en overige winkelgebieden. Een uitzondering hierop zijn de supermarktcentra – deze worden buiten de inventarisatie gehouden. Ondersteunende winkelgebieden (met een lokale functie) en centrale winkelgebieden met minder dan 50 verkooppunten worden niet opgenomen in deze inventarisatie.

OVERZICHT CATEGORIEËN

In onderstaande tabel zijn de in kaart gebrachte categorieën in de provincie Zeeland weergegeven. In bijlage B is deze tabel verder uitgewerkt met als toevoeging de dataverzamelmethode per categorie.

Overzicht van de gehanteerde categorieën in de Database Vrijtijdsaanbod Zeeland.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering
Horeca	Koffie en desserts	
	Eten	
	Dranken	
	Hotels	
	Overig	
Buitenrecreatie	Natuurgebieden	Natuurnetwerk Nederland
		Beschermde gebieden
		Natura 2000
		Stiltegebieden
		Nationale landschappen
		Nationale parken
	Wetlands	
	Bezoekerscentra	
	Landgoederen	
	Zwemlocaties	
Routes	Wandelroutes	Wandelnetwerken
		Landelijke Wandelroutes (LAW)
		Nationale Streekpaden
		NS-Wandelingen
		OV-Stappers
	Fietsroutes	Fietsnetwerken
		Landelijke Fietsroutes (LF)
		MTB-routes
		Wielrenroutes
	Ruiterroutes & menroutes	
Autoroutes		
Winkelgebieden	Centrale winkelgebieden	
	Overige winkelgebieden	
Cultuur & Erfgoed	Museum, galerie & expositieruimte	Musea
		Galerie & expositieruimte
	Bezienswaardige gebouwen	
Wellness	Wellnesscentra, sauna & thermen	

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering
Attractiepunten	Attractiepark & pretpark	
	Dieren	
	Spelen	Natuurspeelplaatsen
		Trampolineparken
		Speelparadijzen
		Casino's & speelhallen
	Sportief	Overige recreatie
		Skiahallen
		Klimhallen & klimbossen
		Bowlingbanen
		Midgetgolfbanen
		Golfbanen
		Kartbanen
		Schaatsbanen
		Paintballparken & lasergamen
Entertainment	Escape Rooms	
	Bioscopen	
Vervoer	Luchtvaart	
	Rondvaarten	
Waterrecreatie	Zwembaden	
	Kitesurfspots & kitesurfscholen	
	Sup-, kayak- & bootverhuur	
	Duikspots & duikscholen	
	Surfspots & surfscholen	Golfsurfspots & golfsurfscholen
		Windsurfspots & windsurfscholen
	Overige waterrecreatie	
Evenementen	Evenementenhallen	
	Theaters & schouwburgen	

Bron: Database Vrijetijdsaanbod Zeeland HZ KCKT, peildatum: januari 2025

BIJLAGE B: DATAVERZAMELINGMETHODE

Overzicht van de gehanteerde categorieën in de Database Vrijtijdsaanbod Zeeland inclusief de dataverzamelmethode.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering	Dataverzamelmethode
Horeca	Koffie en desserts		Locatus april 2025
	Eten		Locatus april 2025
	Dranken		Locatus april 2025
	Hotels		Locatus april 2025
	Overig		Locatus april 2025
Buitenrecreatie	Natuurgebieden	Natuurnetwerk Nederland	Nationaal Georegister: Natuurnetwerk Nederland – Provincies (INSPIRE) geharmoniseerd WMS – laatste wijziging 10-07-2024
		Beschermde gebieden	Nationaal Georegister: Nationaal Beschermde Gebieden (CDDA) WMS – laatste wijziging: 17-04-2024
		Natura 2000	Nationaal Georegister: Natura 2000 WMS – laatste wijziging: 19-11-2024
		Stiltegebieden	Nationaal Georegister: Stiltgebieden – Provincies (INSPIRE geharmoniseerd) – publicatie 14-03-2019
		Nationale landschappen	Nationaal Georegister: Provinciaal Landschapsbeleid – Provincies (INSPIRE geharmoniseerd) WMS – laatste wijziging: 24-08-2023
		Nationale parken	Nationaal Georegister: Nationale Parken WMS – laatste wijziging: 20-11-2024
	Wetlands	Nationaal Georegister: Wetlands WMS – laatste wijziging: 21-11-2024	
	Bezoekerscentra		Website Zeeuws Landschap en eigen inventarisatie*
	Landgoederen		NSW-landgoederen en inventarisatie van Provincie Zeeland, RVO overzicht opgestelde NSW-landgoederen, website buitenplaatsen in Nederland
Zwemlocaties		Nationaal Georegister: Zwemwateronderzoek zwemlocaties 2023 – datum van publicatie: 10-07-2023	
Routes	Wandelroutes	Wandelnetwerken	Nationaal Georegister: Regionale Wandelnetwerken WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		Landelijke Wandelroutes (LAW)	Nationaal Georegister: Landelijke Wandelroutes WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		Nationale Streekpaden	Nationaal Georegister: Landelijke Wandelroutes WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		NS-Wandelingen	Nationaal Georegister: Landelijke Wandelroutes WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		OV-Stappers	Nationaal Georegister: Landelijke Wandelroutes WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
	Fietsroutes	Fietsnetwerken	Nationaal Georegister: Regionale Fietsnetwerken WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		Landelijke Fietsroutes (LF)	Nationaal Georegister: Landelijke Fietsroutes WMS – laatste wijziging: 06-01-2025
		MTB-routes	Mtbroutes.nl
		Wielrenroutes	Zeeland.com – Wielrennen in Zeeland
	Ruiterroutes & menroutes		Buitenrijden.nl, home.hccnet.nl/w.l.hoogenboom/gps/menruiterpaden.html, zeeland.com, RouteYou, Wikiloc
	Autoroutes		Tripadvisor: autoroutes

Hoofdcategorie	Subcategorie	Verbijzondering	Dataverzamelmethode	
Winkelgebieden	Centrale winkelgebieden		Locatus december 2020	
	Overige winkelgebieden		Locatus december 2020	
Cultuur & Erfgoed	Museum, galerie & expositieruimte	Musea	Tripadvisor en KVK Handelsregister SBI-code 91021	
		Galerie & expositieruimte	Tripadvisor en KVK Handelsregister SBI-code 91022	
	Bezienswaardige gebouwen		Tripadvisor	
Wellness	Wellnesscentra, sauna & thermen		Wellnesscentrumnederland.nl, KVK Handelsregister: SBI-code 9604, eigen inventarisatie*	
Attractiepunten	Attractiepark & pretpark		KVK Handelsregister: SBI-code 93211, eigen inventarisatie*	
	Dieren		Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: Overzicht dierentuinen met een vergunning, KVK Handelsregister: SBI-code 91041, eigen inventarisatie*	
	Spelen	Natuurspeelplaatsen	Awkward Duckling: Natuurspeelplaatsen in Zeeland, eigen inventarisatie*	
		Trampolineparken	Eigen inventarisatie*	
		Speelparadijzen	Eigen inventarisatie*	
		Casino's & speelhallen	KVK Handelsregister: SBI-code 92009, eigen inventarisatie*	
	Sportief	Overige recreatie		Eigen inventarisatie*
		Skihallen		Wintersport.nl en eigen inventarisatie*
		Klimhallen & klimbossen		KVK Handelsregister: SBI code – 93299, Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging (NKBV), eigen inventarisatie*
		Bowlingbanen		Nederlandse Bowlingfederatie, eigen inventarisatie*
		Midgetgolfbanen		Midgetgolfoverzicht.nl, eigen inventarisatie*
		Golfbanen		KVK Handelsregister: SBI code – 93119, eigen inventarisatie*
		Kartbanen		Den Hartog Racing, eigen inventarisatie*
		Schaatsbanen		Eigen inventarisatie*
	Entertainment	Paintballparken & lasergamen		Paintballgids, eigen inventarisatie*
		Escape Rooms		Website Escaperooms Nederland, escapetalk.nl, eigen inventarisatie*
		Bioscopen		Eigen inventarisatie*
	Vervoer	Luchtvaart		KNVVL Vlieglocaties
		Rondvaarten		Eigen inventarisatie*
	Waterrecreatie	Zwembaden		KVK Handelsregister: SBI code – 93111, eigen inventarisatie*
Kitesurfspots & kitesurfscholen		Eigen inventarisatie*		
Sup-, kayak- & bootverhuur		Eigen inventarisatie*		
Duikspots & duikscholen		Duikersgids.nl, duikspotter.nl, eigen inventarisatie*		
Surfspots & surfscholen		Golfsurfspots & golfsurfscholen	Magic Seaweed, Surfline, eigen inventarisatie*	
		Windsurfspots & windsurfscholen	Surfspots.nl, eigen inventarisatie*	
Overige waterrecreatie		Eigen inventarisatie*		
Evenementen	Evenementenhallen		KVK Handelsregister: SBI code – 90042, eigen inventarisatie*	
	Theaters & schouwburgen		KVK Handelsregister: SBI code – 90041, eigen inventarisatie*	

* Eigen inventarisatie via Google.

BIJLAGE C: LEEFSTIJLVINDER

Uit hun onderzoek heeft MarketResponse zeven onderscheidende leefstijlen gevonden. Deze leefstijlen laten zien waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben. Hieronder geven we een korte beschrijving van de zeven leefstijlen.

Rustzoekers houden recreatie en toerisme vaak dicht bij huis en zijn graag in hun eigen vertrouwde omgeving. Ze zijn kalm, behulpzaam, bedachtzaam en zachtaardig. In hun vrije tijd doen ze graag in en om het eigen huis dingen, bijvoorbeeld tuinieren, of een rondje wandelen of fietsen. Ze genieten van rust en stilte, en de kleine dingen in het leven.

Plezierzoekers houden van feesten en de hort op gaan met vrienden. Ze zijn spontaan, vrolijk, gezellig en impulsief. In hun vrije tijd maken ze hun hoofd leeg en worden ze graag geëntertaind. Bijvoorbeeld door naar een festival te gaan, een escaperoom of de bioscoop. Het liefst met een groep.

Stijlzoekers worden graag geprikkeld en zoeken de uitdaging op. Ze zijn intelligent, zelfverzekerd, doelgericht en ondernemend. Hun actieve en strevende leefstijl komt ook terug in hun vrije tijd. Ze trekken er vaak op uit, en deze dagen kunnen op veel manieren worden ingevuld: sporten, een sportwedstrijd bezoeken of genieten van exclusieve en luxe activiteiten.

Inzichtzoekers willen dingen leren en ervaren, in de natuur en met culturele activiteiten. Het zijn bedachtzame, serieuze en intelligente mensen. Ze vinden het niet erg om alleen te zijn, want dan kunnen ze hun eigen gang gaan. Vrije tijd is geen tijd om stil te zitten. Het is tijd voor zelfontwikkeling, tijd die je nuttig moet besteden. Zo houden ze van museumbezoek of wandelen in een natuurgebied. Nuttige dingen doen, dingen leren.

Verbindingszoekers zetten zich graag in voor anderen. Daarnaast genieten ze van natuur en een knusse sfeer. In hun vrije tijd zetten ze zich graag in voor anderen. Ook zijn ze graag in beweging: wandelen en fietsen in de natuur vinden ze heerlijk. Tot slot hebben ze een duidelijke culturele interesse. Ze zijn zelf creatief, maar bezoeken ook graag een museum of een theater. Ze gaan het liefst samen op pad.

Harmoniezoekers zijn graag samen in hun vrije tijd. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd! Ze hechten dan ook veel belang aan geborgenheid, gastvrijheid en vriendschap. Vrije tijd is voor hen gezelligheid. Daarnaast houden ze van rustig aan doen. Als er maar voor iedereen wat te doen is.

Avontuurzoekers zijn creatief, avontuurlijk, eigenwijs en geïnteresseerd in anderen. Wel vinden ze het lekker om hun eigen gang te gaan, en vinden ze het daarom niet erg om alleen te zijn. Vrije tijd is voor hen tijd voor zelfontwikkeling, tijd om nieuwe dingen te beleven, creatief bezig te zijn of om zich in te zetten voor een ander. Ze houden ervan om buiten te zijn.

BRONNEN

Landelijke Data Alliantie (2025). [Arbeidsmarktmonitor Gastvrijheidssector](#)

CBS Statline (2017). [StatLine - Bodemgebruik; uitgebreide gebruiksvorm, per gemeente](#)

CBS Statline (2024). [Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, regionale cijfers](#)

CBS Statline (2025). [Vestigingen van bedrijven; bedrijfstak, regio](#)

Drenthe.nl (2025). [Bezoekerscentra in Drenthe | Drenthe](#)

Fietsplatform (2024). [Landelijke kennisrapportage recreatief fietsen](#)

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme (2024). [Zeeuws Vrijtijdsonderzoek](#)

KvK (2025). [KVK Bedrijventeller](#)

Maxilia (2025). [Wat is de horeca hoofdstad van Nederland?](#)

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (2025). [Natura-2000](#)

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2025). [Overzicht opengestelde NSW-landgoederen](#)

Rijkswaterstaat (2025.). [Onderzoeksrapporten - Rijkswaterstaat Publicatie Platform](#)

Toerisme Vlaanderen (2019). [Toerisme_kerncijfers_2019.pdf by Vlaanderen-be - Issuu](#)

Voted Number One (2025). [Average Google Rating For Restaurants: 2025 Benchmark](#)

Wellnesscentrum Nederland (2025). [Overzicht van bedrijven](#)

**KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME**